

Příběh fotografie

1. Průčelí domu na rohu Jungmannovy a Vodičkovy ulice, kde sídlila firma Antonína Vlase.

Foto archiv

Antonín Vlas a jeho Favoritfilm

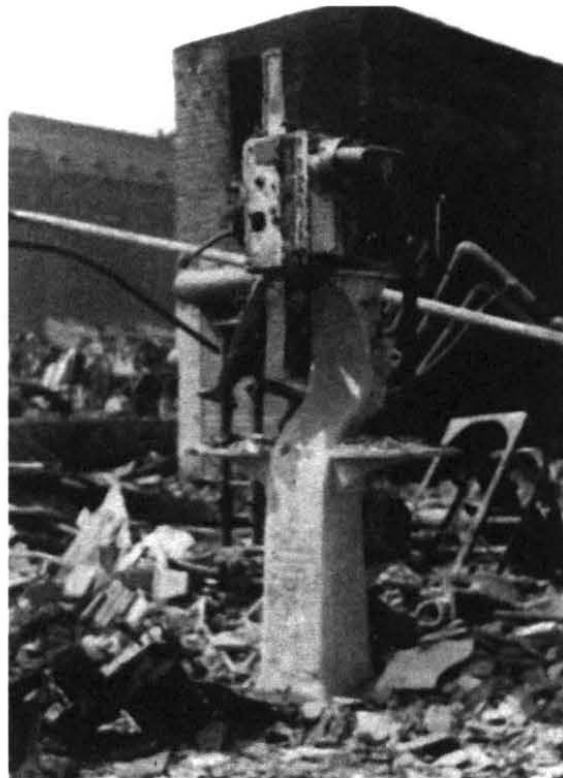
Antonín Vlas uvádí ve svém životopisu¹⁾, že začal obchodovat s gramofony a hudebními nástroji již v roce 1908. Kromě rozmnožování not pořizoval nahrávky české lidové hudby, která nacházela ohlas také u krajanů v zahraničí. Nedatovaná fotografie vznikla v období, kdy se již Vlas intenzívně zajímal o film. Ze snímku průčelí domu na rohu Jungmannovy a Vodičkovy ulice č. 370/9 (obr. 1) vyčteme, že v době vzniku snímku Vlas již obchodoval s „bio-potřebami“ a „filmy“, i to, že jeho sousedem byl jeden z dnes nejvýznamnějších fotografů české meziválečné fotografie František Drtikol. Ještě před první světovou válkou zřídil Vlas ve Vodičkově ulici filmovou laboratoř a začal s natáčením národopisných filmových snímků. Rozvoj jeho podnikání zastavila první světová válka, kdy vyráběl „kapesní biograpy“ s filmovými obrázky z Prahy a dalších českých měst, které pak výhodně prodal po vzniku samostatného Československa do zahraničí. Zisk z této transakce vytvořil finanční základ pro jeho poválečné podnikatelské aktivity, které se týkaly již výhradně filmu. Na počátku dvacátých let Vlas založil vlastní filmový podnik Favoritfilm Vlas&spol., do jeho činnosti náležely filmové laboratoře a do roku 1940 také filmová produkce.

1) Národní filmový archiv (dále NFA), Fond Favoritfilm, k.1, inv. č. 2, Přehled mé činnosti životní od r. 1908 až 1945. (Antonín Vlas). Nepodepsaný strojepis, 17 stran.

2. Na snímku jsou zachyceni Vladimír Lorenc (kameraman krátkého filmu), Jiří Sekerka, Ivan Elbl (syn Jindřicha Elbla), Dvořák (Vlasův synovec), Marie Hladká (střihačka), Oldřich Spe-
erger (střihač). Foto archiv

3. Antonín Vlas s kocourem ve své zahradce. Málo zřetelný obrázek byl zřejmě vytvořen bez vědomí majitele Favoritfilmu, který byl hrbatý a fotografování se vyhýbal. Foto archiv

4. Mementem zániku Favoritfilmu v květnu 1945 je fotografie trosek laboratoře, mezi nimiž je ohořelý kopírovací přístroj. Foto archiv

V roce 1925 Vlas přijal nabídku od správní rady Filmových ateliérů AB, které byly v krizi, aby se ujal vedení a správy laboratoře AB a provádění technických prací.²⁾ Podle zápisu z valné hromady akcionářů z roku 1926 se Vlas osvědčil a modernizované vinohradské filmové laboratoře sloužily potřebám rozšiřující se české filmové produkce. Nicméně o rok později se rozhodla správní rada spolupráci s Vlasem přerušit a odkoupit jeho technické zařízení. Vzhledem k tomu, že Vlas neměl své postavení ve Filmových ateliérech AB smluvně vymezené, musel nakonec přistoupit na ztrátové finanční vypořádání, k čemuž došlo v březnu roku 1928.

2) Vztah Antonína Vlase a AB dokumentují protokoly valných hromad AB. Státní oblastní archiv (dále SOA), KSO B XIII/621, k. 1846, č. 1–94, č. 95–197.

Po svém odchodu z vinohradského ateliéru si Vlas najal od Pražských vzorkových veletrhů v Praze 7 dva pavilony ve Veletržní ulici 20, které přestavěl na moderní filmové laboratoře. (Za protektorátu pak bylo nedaleko Favoritfilmu seřadiště židů do Terezína. Když Milada Cettlová chtěla dát jednomu chlapci svačinu, kolega jí srazil ruku s otázkou „Chceš, aby tě zastřelili?“ Dodnes vidí chlapcův pohled.³⁾ Součástí Favoritfilmu byly střižny a ateliér, který umožnil natáčet např. hrané reklamy a také celovečerní filmy (TRHANI, 1936, režie Václav Wasserman; LÁSKA A LIDÉ, 1937, režie Václav Kubásek a Vladimír Vančura). Po řadu let vyráběl Vlas ve své produkci také „filmy kulturní, průmyslové, národohospodářské a propagační“.⁴⁾ Jeho největší chloubou byla NÁRODNÍ GALERIE FILMOVÁ, v níž bylo zachyceno na 200 českých spisovatelů, básníků, výtvarníků i nejvýznamnější čs. politici.⁵⁾ Vznik díla, které se dělo od roku 1925 pod patronací České akademie věd a umění, financoval Antonín Vlas z vlastních prostředků.

V období protektorátu zajišťoval Favoritfilm laboratorní práce pro různé výrobce krátkých filmů (např. Josefa Kozu, Adolfa Lehnera, Ludvíka Gubu ad.) a pokračoval ve spolupráci s Aktualitou, pro niž týdně laboratorně zpracovával na 50 kopií filmového týdeníku. Podle pamětníků se zde pod zvláštním dohledem kopírovaly také filmové záznamy, které natočila Aktualita v Lidicích.

Dobu protektorátu a květnové události ve Favoritfilmu zachytily fotografie alba, které krátce po válce vytvořil tehdejší filmový laborant Oldřich Speerger⁶⁾ pro manželku majitele Favoritfilmu Annu Vlasovou, která pracovala v laboratořích jako střihačka. Druhou verzi alba věnoval své kolegyni Marii Hladké, provdané Čulíkové. Při natáčení rozhovoru pro Sbírku zvukových dokumentů NFA v roce 2002 darovala Marie Čulíková fotografické album NFA.⁷⁾

Podle soupisu Oldřicha Speergera pracovalo ve filmové laboratoři na 15 laborantů, některé z nich zachytily dobové snímky v albu (obr. 2).

Bezdětný Antonín Vlas se snažil i za protektorátu vytvořit ve svém podniku rodinné prostředí; pro své zaměstnance vytvořil knihovnu, pracovníkům nočních směn zajišťoval stravování, před pavilony filmových laboratoří vytvořil venkovní posezení. Na pozemku Favoritfilmu pěstoval růže, ovocné stromy i keře vinné révy (obr. 3).

Dne 7. května 1945 byly filmové laboratoře Favoritfilmu ostřelovány a bombardovány a komplex, v němž se nacházelo množství hořlavého filmu a chemikálií, podlehl zkáze (obr. 4). Byly tak zničeny např. nejen negativy Vančurova filmu LÁSKA A LIDÉ a řady dalších krátkých filmů, ale také NÁRODNÍ GALERIE FILMOVÁ. Cílem útoku byly zřejmě deponované nacistické filmové materiály.

Při soudním líčení s Karlem Pečeným v roce 1945 vyslovil Antonín Vlas přesvědčení, že vypálení Favoritfilmu mělo spojitost s akcí SSmanů, kteří, jak vypověděl, „asi týden před revolucí přivezli společně se zaměstnancem Aktuality Kurzou 25 beden pozitivu 16mm a 35mm a složili je v mém skladišti. Za čtyři dny na to viděl jsem je, jak si vyměřovali zvenčí polohu tohoto skladiště.“⁸⁾ Jeho podezření se nikdy nepodařilo blíže osvětlit.

3) Písemný záznam rozhovoru autorky s Miladou Cettlovou-Sádkovou 2009. NFA: Sbírka zvukových dokumentů.

4) Viz pozn. 1, s. 9.

5) Viz Alena M í š k o v á, Národní filmová galerie. *Iluminace* 2, 1990, č. 2, s. 71–78.

6) Oldřich Speerger (nar. 11. 8. 1919), který pracoval jako filmový střihač v Krátkém filmu, je synem významného českého herce němé éry Jana Speergera.

7) O Favoritfilmu hovořili v interview pro Sbírku zvukových záznamů NFA mj. bývalí zaměstnanci Oldřich Speerger, Marie Čulíková (Hladká), Jiřina Lukešová, Milada Sádková (Cettlová) a Vladimír Lorenc.

8) SOA, Mimořádný lidový soud, LS 521/46. Výpověď Vlase Antonína z 18. 6. 1945.

Antonín Vlas zničení svého podniku a zmar sbírky NÁRODNÍ GALERIE filmové nepřežil a zemřel v roce 1946. (Podle pamětníků nepřežil ani Vlasův kocour Vašek, který se při požáru „pomátl“ a byl později zastřelen ve Stromovce.)

E v a S t r u s k o v á